

IV. Moduł: *Narzędzia monitorowania podstawy programowej*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zasady tworzenia narzędzi monitorowania

- Punktem wyjścia do prawidłowego przeprowadzenia monitorowania musi być wyraźnie określony **cel badania**. monitorowanie ma tylko wtedy sens, gdy wszyscy jego uczestnicy mają świadomość użyteczności monitorowania.
- Prawidłowo skonstruowane narzędzie monitorowania(arkusz monitorowania) zawiera: **cele badania, pytania kluczowe, min. 3 pytania kwestionariuszowe do każdego pytania kluczowego (pytania inne niż otwarte, z propozycją kafeterii odpowiedzi) oraz badane zależności odnoszące się do postawionych pytań.**
- Podamy przykłady fragmentów narzędzi skonstruowanych w oparciu o powyższe zasady.

Zasady obowiązujące w czasie monitorowania

- **Zasada triangulacji**, którą powinniśmy identyfikować jako konieczność pozyskiwania danych, informacji z różnych źródeł lub z wykorzystaniem różnych metod ich gromadzenia.
- **Zasada rzetelności**, która przyczynia się przede wszystkim do tego, że badanie jest spójne. Rzetelność możemy osiągać np. Poprzez adekwatny dobór próby badawczej, posługiwanie się „zbliżonymi” narzędziami, czyli takimi, w których uzyskamy odpowiedzi na to samo pytanie z różnych źródeł i punktów widzenia.
- **Zasada trafności** - monitorowaniu powinniśmy poddać to, co rzeczywiście wymaga diagnozy i na temat czego mamy wystarczającą wiedzę, by zadać trafne pytanie.

Przykład fragmentu narzędzia: **Edukacja historyczna i obywatelska** (wszystkie etapy)

Cele badania:

1. Uzyskanie informacji o stosowanych przez szkoły rozwiązaniach organizacyjnych i metodycznych związanych z realizacją podstawy programowej z zakresu edukacji historycznej i obywatelskiej.
2. Pozyskanie informacji jak szkoły rozwiązują problemy związane z realizacją podstawy programowej.
3. Uzyskanie informacji o tym jak szkoła poprzez realizację edukacji obywatelskiej przygotowuje ucznia do udziału w życiu publicznym.
4. Uzyskanie informacji o stopniu realizacji wymagań ogólnych edukacji historycznej i obywatelskiej w praktyce edukacyjnej szkół.

- ***Pytanie kluczowe:*** W jakim stopniu nauczyciele przedmiotów historia, historia i społeczeństwo, WOS znają podstawę programową edukacji historycznej i obywatelskiej?
- ***Badana zależność:*** Znajomość podstawy programowej przez nauczycieli realizujących nauczanie z zakresu edukacji historycznej i obywatelskiej.

Przykładowe pytanie kwestionariuszowe z kafeterią odpowiedzi

- ***Pytania kwestionariuszowe:***

1. Dla prawidłowego zaplanowania pracy dydaktyczno-wychowawczej szkoły konieczna jest znajomość podstawy programowej. W jaki sposób nauczyciele zapoznali się z podstawą programową z zakresu edukacji historycznej i obywatelskiej?:

- a) indywidualnie,
- b) w zespole przedmiotowym,
- c) w zespole nauczycieli uczących w danej klasie,
- d) poprzez udział w formie doskonalenia,
- e) na zebraniu rady pedagogicznej.

- ***Pytanie kluczowe:*** W jakim stopniu w pracy z podstawę programową edukacji historycznej i obywatelskiej przestrzega się zalecanych warunków i sposobów realizacji podstawy programowej?
- ***Badana zależność:*** Stosowanie w szkole wskazań do realizacji podstawy programowej zawartych w zalecanych warunkach i sposobach realizacji podstawy programowej.

- ***Pytania kwestionariuszowe:***

1. Nauczyciele edukacji historycznej i obywatelskiej powinni w nauczaniu wykorzystywać metody aktywizujące i warsztatowe.

a) które z podanych metod od początku roku szkolnego zastosowali nauczyciele historii lub historii i społeczeństwa(można podkreślić kilka):

- dyskusja,
- debata,
- praca z tekstem źródłowym,
- praca w grupach,
- burza mózgów,
- analiza przypadku,
- wycieczka.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

b) które z podanych metod od początku roku szkolnego zastosowali nauczyciele wiedzy o społeczeństwie(można podkreślić kilka):

- dyskusja,
- debata,
- praca z tekstem źródłowym,
- praca w grupach,
- burza mózgów,
- analiza przypadku,
- wycieczka.

2. Ważną rolę w nauczaniu wiedzy o społeczeństwie odgrywa projekt edukacyjny.

- Ile średnio projektów uczniowskich w bieżącym roku szkolnym przypada w szkole na klasę objętą nauczaniem WOS?:

a) zrealizowanych: _____

b) w trakcie realizacji: _____

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

3. Ważną rolę w nauczaniu wiedzy o społeczeństwie odgrywa przygotowanie ucznia do udziału w życiu publicznym. Dlatego uczniowie powinni w ramach realizacji zajęć WOS i w trakcie realizacji projektów edukacyjnych planować i podejmować rzeczywiste działania.

- Spośród podanych działań podkreśl te, w których w bieżącym roku szkolnym uczestniczyli uczniowie klas objętych nauczaniem WOS?:
  - a) działania jednorazowe np. szkolna kampania informacyjna na temat praw ucznia/równouprawnienia kobiet itp.,
  - b) dłuższy projekt np. wolontariat na rzecz bezdomnych zwierząt, uporządkowanie zaniedbanego cmentarza, miejskiego parku itp.
  - c) akcja społeczna np. kampania na rzecz obrony praw człowieka, kampania na rzecz wysokiej frekwencji w wyborach lokalnych itp.

- Czy każdy uczeń klasy objętej nauczaniem WOS, przynajmniej raz w poprzednim roku szkolnym, wziął udział w społecznym działaniu?
- TAK/NIE

W badaniach ankietowych dla części pytań możliwe jest zastosowanie skali pomiarowej:

- jeśli chodzi o skalę pomiarową, jednym z lepszych rozwiązań wydaje się **zastosowanie tzw. skali Likerta**, przydatnej w badaniach społecznych (5 – *Zdecydowanie się zgadzam*, 4 – *Raczej się zgadzam*, 3 – *Nie mam zdania*, 2 – *Raczej się nie zgadzam*, 1 – *Na pewno się nie zgadzam*).

Jak dobrze wybrać narzędzie monitorowania?

- Najistotniejszym kryterium powinien być dla nas cel monitorowania
- Musimy uwzględnić typ i specyfikę szkoły
- Funkcjonują już propozycje różnych narzędzi, które można wykorzystać traktując je w sposób refleksyjny
- Jedne z najbardziej poprawnych metodycznie i merytorycznie propozycji narzędzi odnajdziemy na stronie internetowej systemu ewaluacji oświatowej, poświęconej nadzorowi pedagogicznemu (www.Npseo.Pl). Przygotowaniem tych narzędzi zajmowali się przeszkoleni ewaluatorzy, więc są to narzędzia, którym możemy zaufać
- Za wybór narzędzia odpowiada dyrektor. Każde badanie prowadzone na terenie szkoły wymaga jego zgody.

Dlaczego warto monitorować realizację podstawy programowej w cyklu półrocznym i rocznym?

- Szczególnie istotne wydaje się narzędzie do monitorowania realizacji podstawy programowej w cyklu półrocznym, gdyż będzie to dobry moment na dostrzeżenie słabych i mocnych stron realizacji podstawy programowej, zaplanowanie i podjęcie ewentualnych działań naprawczych, podzielenie się dobrymi praktykami, związanymi z wdrażaniem podstawy programowej. Proponujemy zatem narzędzia monitorujące realizację podstawy programowej do wykorzystania w I półroczu roku szkolnego - zawarte w materiałach dla uczestników.
- Można je zmodyfikować na potrzeby zbadania realizacji podstawy programowej w cyklu rocznym lub w cyklu edukacyjnym.

Jakie narzędzia proponujemy?

- 3 rodzaje narzędzi: arkusz monitorowania realizacji podstawy programowej dla nauczyciela, zespołów przedmiotowych i dyrektora szkoły- kierowaliśmy się przede wszystkim potrzebą spojrzenia na te same zagadnienia z różnych punktów widzenia.
- Arkusz monitorowania realizacji treści podstawy programowej z przedmiotu w cyklu edukacyjnym
- Arkusz pomocniczy monitorowania gospodarowania czasem dla nauczyciela w roku szkolnym
- Arkusz pomocniczy monitorowania gospodarowania czasem dla dyrektora w roku szkolnym
- Arkusz zbiorczy monitorowania gospodarowania czasem i realizacji treści nauczania w cyklu kształcenia

- Dla uzyskania rzetelnego obrazu realizacji podstawy programowej, o pewne aspekty możemy pytać również uczniów, np. O zalecane warunki i sposoby realizacji podstawy programowej, o metody czy formy pracy na zajęciach.
- Źródłem wiedzy w procesie monitorowania jest też dokumentacja szkolna np. Dzienniki lekcyjne i dzienniki zajęć, dokumentacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej, kronika szkolna, dokumentacja projektów uczniowskich i wycieczek szkolnych, strona internetowa szkoły
- Mówiąc o narzędziach monitorowania podstawy programowej, warto zwrócić uwagę na fakt, że **wartością dodaną** prowadzonego dzięki nim monitorowania będzie dobra **znajomość podstawy programowej przez wszystkich nauczycieli** zatrudnionych w szkole i **odpowiedzialność za prawidłowe wdrażanie** podstawy programowej.

- Dobrze przygotowane narzędzia monitorowania realizacji podstawy programowej pozwalają na wskazanie mocnych i słabych stron pracy szkoły w tym obszarze. **Prawidłowo przeprowadzona diagnoza wdrażania podstawy programowej umożliwia modyfikowanie działań i wprowadzanie zmian służących rozwojowi uczniów.**

